

ÚSTAV JAZYKOVÉ
A ODBORNÉ PŘÍPRAVY
Univerzita Karlova

Mluvení a zprostředkovací jazyk ve výuce češtiny jako cizího jazyka

29. 3. 2022

14:30 - 15:00 PŘIPOJOVÁNÍ ÚČASTNÍKŮ / PREZENCE

15:00 - 16:30 WEBINÁŘ

16:30 - 16:40 ROZLOUČENÍ, ZPĚTNÁ VAZBA

MODERÁTOR: VLASTA KOUBOVÁ, DIS., KOUBOVA@VISK.CZ, 724 751 900

TECHNICKÁ PODPORA: VÁCLAV HORA, HORA@VISK.CZ, 728 248 403

ÚSTAV JAZYKOVÉ
A ODBORNÉ PŘÍPRAVY
Univerzita Karlova

ČEŠTINA PRO CIZINCE

konverzace mluvení

VISK ☺

PETRA JIRÁSKOVÁ

petra.jiraskova@ujop.cuni.cz

MLUVENÍ je těžké

umět mluvit často považováno za to hlavní
„*Domluvit se*“ je nejčastějším cílem při učení se jazyku.

Co všechno **propojuju**, když s někým mluvím:

- slovní zásoba
- výslovnost
- gramatika
- poslech
- sociokulturní znalosti

+ nutnost rychlé reakce

MLUVENÍ: Ve výuce mluvte česky!

PROČ? JAK? NEBUDOU ROZUMĚT! BUDOU ZTRACENI!

PROČ?

Nechceme rusky/anglicky vyprávět o češtině, chceme **učit češtinu!**

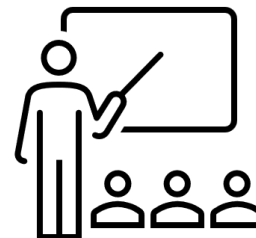
Možná **neumí** všichni dobře rusky/anglicky.

Když mluví česky učitel, **mluví česky** i žáci/studenti.

osvojování (dětství, nevědomé) x **učení se** (škola, vědomé)

intuitivní
zaměření na obsah
smysluplná interakce

korigované
zaměření na formu
umělé situace

MLUVENÍ: Ve výuce mluvte česky!

NEBUDOU ROZUMĚT!

Naučíte je používat **kontext**, domýšlet si, využít maximum toho, co znají.

BUDOU ZTRACENI!

Lekce češtiny je **bezpečné prostředí**, kde se ztratí a zase najdou.

Získají **sebejistotu** pro reálnou komunikaci ve světě tam venku.

MLUVENÍ: Ve výuce mluvte česky!

JAK?

výuka x organizační/socializační rozhovor

Co musíte udělat, aby vám cizinec rozuměl lépe?

Zjednodušte svůj projev, promýšlejte předem, jak co říct.

- zpomalit tempo řeči
- zdůraznit artikulaci
- řeč doprovodit gesty, obrázky, mimikou
- základní slovní zásoba bez kudrlinek a zajímavostí = nudná ;-)

V každé další lekci **přidáváme** slova, vazby, jevy, které se studenti minule naučili = **srozumitelnost + novost**

- opakujeme
- nabalujeme
- zapojujeme do kontextů

MLUVENÍ: Ve výuce mluvte česky!

rutinní jazyk (jednotnost)

- instrukce (*Mluvte!/ Mluvíme./ Mluvíte./ Budeme mluvit./ Budete mluvit.*)
- organizace (*Kdo chybí?*)
- žádosti (*Můžu...?*)

vyjadřování jinými slovy = **nepřekládám** si v hlavě, používám, co umím

- učitel i studenti

zopakování

- po sobě, po studentovi

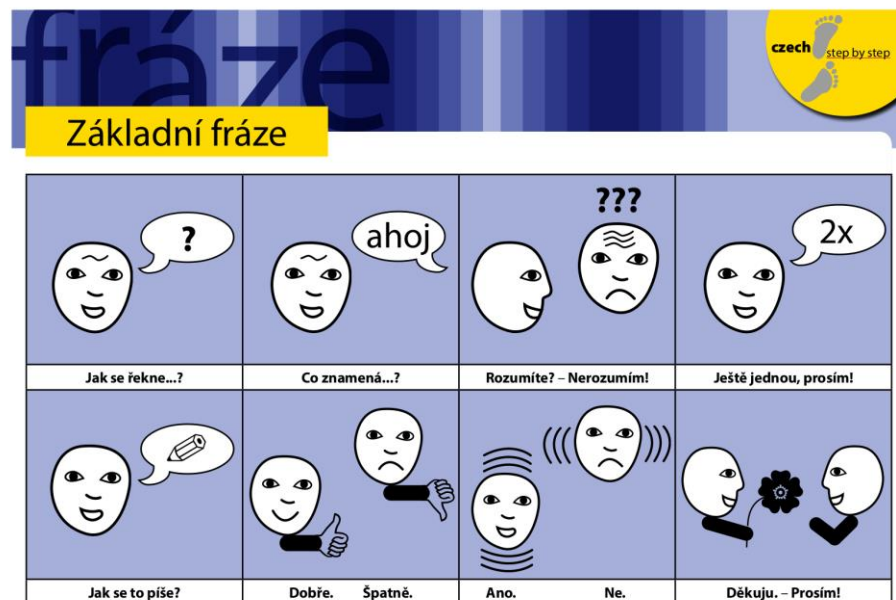

MLUVENÍ od začátku

Opakující se **instrukce ve třídě** – používat a vyžadovat česky.

- *Promiňte, nerozumím.*
- *Ještě jednou, prosím.*
- *Mluvte pomaleji, prosím.*
- *Jak se řekne ...?*
- *Co znamená ...?*
- *Rozumíte?*
- *Je to správně česky?*

plakáty do třídy ke stažení a vytištění

© Lida Holá, Pavla Borilová 2012, www.czechstepbystep.cz

JAK mluvit?

Co je/není nutné umět **aktivně**, tj. čemu stačí jen **rozumět** a co je potřeba umět **říct samostatně**?

- *Promiňte, že jdu pozdě. x Otevřete si učebnice.*

začínat jistějšími studenty – vzor pro ostatní

NE zdrobněliny

Výslovnost

- stěžejní fráze
- srozumitelnost
- typické chyby
- pozor na frustraci (ať naučí něco i oni vás)

OTÁZKY

Nejen odpovídat, ale i **tvořit**! Umět se zeptat.

- „*Prosím vás, kde je nádraží?*“

Mluvení s chybami je lepší než mlčení.

OPRAVOVAT

- výběrově (neporozumění)
- neadresně
- zpětně

Rozvíjet **minidialogy** kolem kontroly vyplňovacích cvičení.

- podpora kreativity = využití maxima toho, co už umím

Rudolf Altman je učitel.

- *A co Vy? Jste učitel? – Ne, já jsem student. (slovní zásoba)*
- *A jsem já učitel? – Ne, Vy jste učitelka. (gramatika)*

Zkuste si to:

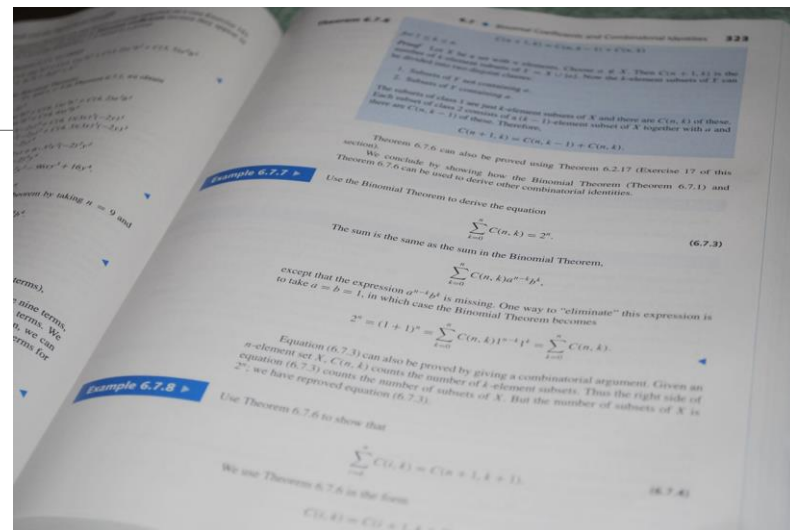
Ta paní sekretářka je moc..... (*milý*).

Ahoj Zdeňku, jak..... (*mít se*)?

Kdy přijedeš? – Přijedu ... hodinu. (*za/na/v*)

Čekám na tebe... náměstí. (*do/na*)

Nechci se účastnit..... (*ta návštěva*) u Tomáše.

POSTUP při mluvním cvičení

PROČ dělat něco **předtím**? – *Aby mohli, mohli správně a chtěli.*

- slovní zásoba (slova, fráze - povinné)
- výslovnost
- stěžejní gramatika
- motivace (zvědavost, zajímavost)

PROČ dělat něco **během**? – *Aby museli a chtěli.*

- vyplňování tabulky (jména účastníků + údaje: věk, povolání, oblíbená barva...)
- vyměňování si rekvizit (*Co to máš? – To je hrnek. A co to máš ty? – To je kniha.*)
- Statistika (*Kolik lidí ve třídě má psa? = Ahoj, máš doma psa?*)
- Hledání (*Kdo má tři sourozence? = Ahoj, kolik máš sourozenců?*)

PROČ dělat něco **potom**? – *Aby věděli, co se naučili.*

- zopakování cíle (*Ted' už výborně umíte nová slova hrnek, kniha,...*)
- shrnutí chyb (*znovu výslovnost, kniha = mám knihu,...*)
- další využití (*Ted' zvládnete seznámení se sousedem.*)

OSTYCH – postupné odbourávání

opakování

hlasité čtení

nacvičená báseň

předepsaný dialog

dle poznámek

souvislý monolog

spontánní dialog

JAK postupovat

CHODIČKA

Ahoj, co to máš?

To je (rekvizita) = slovní zásoba

Jé, ten je pěkný/ta je pěkná/to je pěkné. = gramatika

Děkuju. A co to máš ty? = zdvořilost

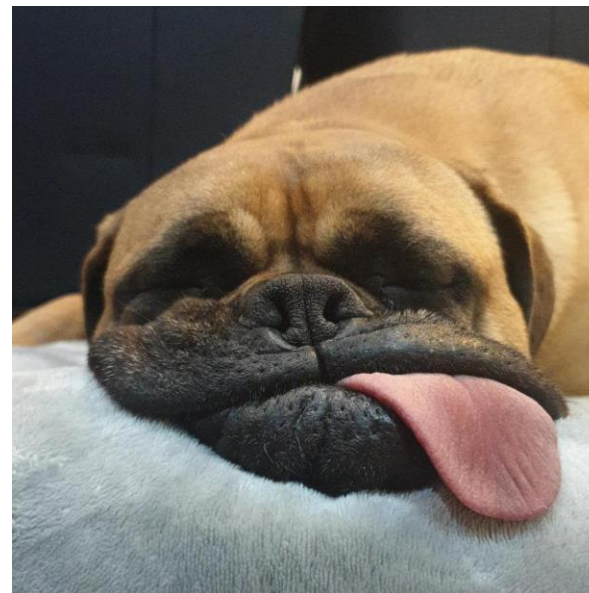

JAK postupovat

Hlasité čtení

- výslovnost bez vymýšlení obsahu
- opakování po předčítajícím lektorovi – melodie věty
- cílem není porozumění
- dialog skupin – překřikování, hluk – méně ostychu

Jazykolamy?

Práce s MEZIJAZYKEM

KROK 1

Přestat překládat v hlavě ze svého jazyka do češtiny.

KROK 2

Pracovat **kreativně** s tím, co umím.

KROK 3

Využít i **kompenzační** prostředky.

MIMOJAZYKOVÉ

- mimika
- gesta
- ukázání
- kreslení

JAZYKOVÉ

- synonyma/antonyma
- slova nadřazená/podřazená
- slova souřadná
- opis

SLOVNÍ ZÁSoba ne-porozumění

MĚSÍCE – VLASTNÍ NÁZVY

duben	=>	Квітень (Kvityenʲ)
květen	=>	Травень (Travyenʲ)
červen	=>	Червень (Chyervyenʲ)

PŘECHYLOVÁNÍ

ČJ: doktor – doktorka

UJ: pan doktor – paní doktor

ČESKÉ SLOVO – UKRAJINSKÝ VÝZNAM

holka – (*jehla*) = šiju holkou

hodný – (*dobrý*) = hodný dort

palec – (*prst*)

máslo – (*olej, tuk, mazivo*)

páchnout – (*hezky vonět*)

čerstvý – (*starý, tvrdý*) = čerstvý chleba ☹

kreativita

Pocit, že nemám co říct.

Studenti, kteří chtějí říkat „pravdu“.

- konkrétní zadání
- kartičky s okolnostmi
- mluvení za někoho
- obrázek, situace

Dixit

AKTIVITY ZAČÁTEČNÍCI

Vybarvování obrázku (jeden diktuje, druhý vybarvuje)

Jakou barvu má jeho tričko? – Jeho tričko má modrou barvu.

- Slovní zásoba – oblečení
- Gramatika – sloveso „mít“
- Gramatika – 4. pád (modrá barva – modrou barvu)
- Gramatika – jeho/její

Vyškrtávání předmětů na obrázku
(vzájemné zkoušení)

Vidíš kolo? - Ano, kolo je tady.

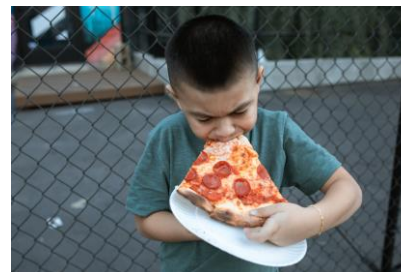

AKTIVITY ZAČÁTEČNÍCI

Hledání rozdílů mezi obrázky

Můj kluk má modré tričko.

Jaké tričko má tvoje holka?

Dané informace/ Polovina informací

(nákupní seznam, jídelní lístek, rád-nerad)

Kdo má rád minerálku?

Má Robert rád minerálku?

Máte rád/a minerálku?

MÍT RÁD	ROBERT	SYLVA	LIBOR A JANA	A VY ?
minerálka				
česneková polévka				
vařená brokolice				
černé pivo				

MÍT RÁD	ROBERT	SYLVA	LIBOR A JANA	A VY ?
minerálka				
česneková polévka				
vařená brokolice				
černé pivo				

AKTIVITY „střední vrstva“

kreslení obrázku dle popisu (jeden popisuje, druhý kreslí, pak porovnají)

domýšlení příběhu – nastavování po větách

horká židle (připravený monolog + otázky)

Kdo jsem?/Myslím si zvíře? (ano-ne)

Co je lepší a proč? (absurdní dvojice objektů) + fráze k diskusi

- Já si myslím, že...
- Podle mě...
- To je pravda, ale...
- To je nesmysl, protože...

MAHMOUD

Je **Egyptán**, během on-line výuky žil v Egyptě.

Má českou manželku a připravoval se na stěhování do ČR.

Byl několikrát v Praze.

Umí arabsky a anglicky.

Pracoval ve farmacii jako obchodní zástupce.

Je mu 35 let.

Každý den má lekci 60 minut.

ČEHO SI VŠÍMAT?

Student mluví **zpaměti**.

Nehledá žádné slovo někde v zápiscích nebo ve slovníčku.

Je nutné být **trpělivější** při čekání na odpověď/reakci, protože najít něco v paměti trvá déle, než najít něco v sešitě.

Práce s **výslovností**, ale pozor na „hranici frustrace“.

ALE

Ačkoliv od lektorky nemá písemný podklad, někdy si sám udělá poznámku. Je to jeho **záchytný bod**, není nutné kontrolovat správnost zápisu.

DOBŘÉ RADY NA ZÁVĚR

- Je spousta materiálů ke stažení zdarma, ale **používejte učebnici** alespoň pro sebe jako vodítko.
- Ukrajinština a čeština jsou si velmi blízké, to **pomáhá** při porozumění, ale **mate** při produkci. Je těžké jazyky v hlavě pevně oddělit.
- **Opravujte s rozmyslem**, podle toho, co je vaším cílem. Přesnost, nebo plynulost?

UČEBNICE

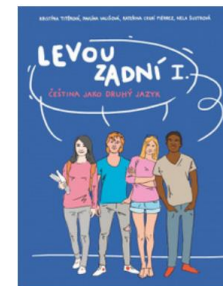
Pro začínající učitele = učebnice s metodikou

DĚTI

Domino – učebnice + pracovní sešit + metodika (1. stupeň)

Levou zadní – učebnice + pracovní sešit + metodika (2. a 3. stupeň)

◦ <https://meta-ops.eu/publikace-produkty/>

DOSPĚLÍ

Čeština expres + pracovní sešit + online manuál + další

◦ <https://www.czechstepbystep.cz/>

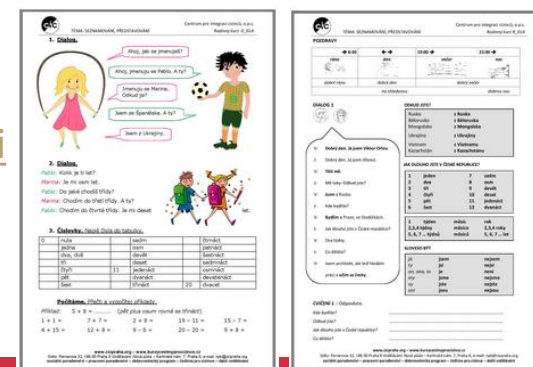

Centrum pro integraci cizinců – **Rodinný kurz**

pracovní listy pro děti + pro rodiče

ke stažení zdarma

◦ <https://www.cicops.cz/cz/dalsi-vzdelavani/224-materialy-ke-stazeni>

PODPORA **Ústavu jazykové a odborné přípravy**

Stránka pro (začínající) lektory

První pomoc pro začínající lektory a studenty (přehled materiálů)

Metodická podpora lektorů v přípravných kurzech ke zkoušce pro trvalý pobyt
(výslovnost, řečové dovednosti, gramatika, motivace...)

Česky v Česku (učebnice ke stažení, na bázi ruštiny, od autorů z ÚJOP UK)

Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky
(obrazový materiál)

Podcast Hezky česky s Petrou Jiráskovou (seznam dílů, začíná úrovní A1)

Kniha plná her (100 her k tématům úrovně A1, A2)

- výstup z metodického kurzu SMEČ

On-line **poradna**: poradna@ujop.cuni.cz

PODPORA Ústavu jazykové a odborné přípravy

METODICKÉ KURZY

ZKUČ Dvousemestrální zdokonalovací kurz k výuce češtiny jako cizího jazyka

„Nepamatuji si, kde bych se za svůj život setkala s takovým množstvím lidí, kteří tak zodpovědně a poctivě dělají svoji práci.“ (2020/2021)

SMEČ Semestrální metodický kurz k výuce češtiny jako cizího jazyka on-line

„V kurzu se skvěle vyrovnal rozdíl mezi vystudovanými češtináři a mezi krajany, kteří se v zahraničí učí učit za pochodu. Oba "tábory" se tak mohly navzájem obohatit o vědomosti a zkušenosti.“ (2021/2022)

METODICKÉ SYMPOZIUM k výuce češtiny jako cizího jazyka pro vyučující ze zahraničí

„Nadchla mě profesionalita lektorů. Bylo to cítit, že poslouchám lidi, kteří se ve svém oboru velmi dobře vyznají a mohou mě osobně naučit spoustu věcí. Lekce byly velmi inspirující a chci se hned teď dát do práce.“ (2021)

LIMO Letní intenzivní metodické osvěžení (v procesu akreditace)

Novinka pro začínající lektory češtiny pro cizince

22. 8. – 26. 8. 2022

<https://ujop.cuni.cz/kurzy/vzdelavani-pedagogu>

Ú | J | O | P

**Univerzita Karlova v Praze
Ústav jazykové a odborné přípravy**

JSTE SKVĚLÍ!

www.ujop.cuni.cz